

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ב

חלק א – יוצא-לאור לש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ בשלח, י"ג שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ יתרו).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

עשתי עשר יום בחודש עשתי עשר, ה'תשע"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

דובר כמ"פ¹ אודות שמות הסדרות — שבשם זה נקראת הסדרה כולה, ועד שכל השבוע נקרא בשם זה, כנהוג שכאשר מזכירים יום בשבוע, מציינים גם את פרשת השבוע, וכמו בשבוע שסיומו ביום הש"ק זה: יום ראשון לפרשת בשלח, יום שני לפרשת בשלח וכו' — שאין זה סתם מקרה שכל הימים נקראים ע"ש האותיות הראשונות של הפרשה, וכל הפרשה נקראת במקרה ע"ש האותיות הראשונות שבה,

— שהרי כל ענין המקרה הוא היפך האמונה בהשגחה פרטית בכלל, ובפרט בענין הקשור עם תומ"צ —

אלא זהו ענין ע"פ "מנהג ישראל" ש"תורה הוא"², כיון שאכן יש שייכות בין ימי השבוע לפרשה שקורין בתורה בשני וחמישי ושבת בשבוע זה, וכידוע הוראת רבינו הזקן³ שצריכים ללמוד הוראות מפרשת השבוע בנוגע למאורעות וענינים של השבוע.

ובנוגע לפרשת השבוע גופא — הנה ע"פ תורת הבעש"ט⁴ על הפסוק⁵ "לעולם ה' דברך נצב בשמים", ש"דברך שאמרת יהי רקיע .. תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים .. להחיותם", "וכל בכל הברואים" ביחס ל"אותיות הדיבור מעשרה מאמרות המחיות ומהוות כו'", ו"זה שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות .. שנשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה", והיינו, שאין זה סתם שם הסכמי, אלא שם שמתאים לענינו של הדבר הנקרא בשם זה; וכתורת המגיד⁶ על הפסוק⁷ "נפש חי' הוא שמו", ש"שמו" של כל דבר הוא ה"נפש חי'" שבו — הרי קריאת הפרשה בשם זה מוכיחה שזהו העיקר והנקודה הפנימית של כל הפרשה.

וכיון שכל ימי השבוע נקראים על שם הפרשה, הרי מובן, שזוהי

(3) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק

ב"היום יום" ב חשון).

(4) תניא שעהיחיה"א בתחלתו.

(5) תהלים קיט, פט.

(6) או"ת בתחלתו (סי"ד).

(7) בראשית ב, יט.

(1) ראה גם

(2) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.

מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.

מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז

או"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד.

סתצ"ד סט"ז. ועוד.

הנקודה העיקרית של כל ימי השבוע, שהרי הא בהא תליא: כיון שזוהי הנקודה של כל הפרשה, הרי זוהי גם הנקודה של כל ימי השבוע. ובכן: פרשת השבוע נקראת "בשלח", ע"ש התחלת הפרשה: "ויהי בשלח פרעה את העם".

ב. אך לכאורה אינו מובן:

בפרשת השבוע יש עוד כמה ענינים — החל מענין השירה שהיתה בקריעת ים סוף, "אז ישיר משה"⁸, שזהו ענין עיקרי בפרשה, כמוכן מזה שגם ההפטרה היא בענין השירה, ועד שבגלל זה נקרא יום הש"ק זה בשם "שבת שירה".

והרי שירת הים הו"ע נעלה ביותר — שהי' אז גילוי אלקות, כדאיתא במכילתא על הפסוקי' "זה אלי ואנוהו", "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים", וכפי שמביא גם רש"י בפירושו על התורה (וכמדובר כמ"פ שזוהי הוכחה שזהו ענין שיכולים ובמילא צריכים להסביר אפילו לבן חמש למקרא).

ועוד ענין עיקרי בפרשת השבוע — ירידת המן¹⁰, שהגוף הגשמי הי' ניזון מ"לחם מן השמים", שזהו ענין נעלה ביותר שלא מצינו דוגמתו בשום מקום:

בדרך כלל ניזון הגוף הגשמי ממאכלים גשמיים שצומחים בארץ, וכך קבע הקב"ה בעולם, שיהודי חייב לאכול מאכלים גשמיים, ודוקא על ידם נמשך חיות לגופו, והיינו, שאע"פ שגם גוף האדם נברא ע"י הקב"ה, מ"מ, זקוק להיות ניזון ממאכל גשמי (וכפי שמצינו בהלכה שיעור הזמן שאדם יכול לחיות ללא אכילה¹¹), ולכן נחשב ענין האכילה לעבודת ה', כמ"ש הרמב"ם¹² "היות הגוף בריא ושלם (ע"י אכילה וכו') מדרכי ה' הוא".

וכן הוא גם אצל צדיקים, ועד לצדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים — שגם הוא זקוק לאכילה גשמית. ועד שאפילו אליהו שלא אכל ארבעים יום וארבעים לילה, הי' זה "בכח האכילה ההיא" שאכל לפני"ז לחם מן הארץ¹³.

ואילו בענין המן — ניזון הגוף הגשמי מ"לחם מן השמים", שזהו דבר חידוש שלא הי' לפני"ז, ולא יהי' לאח"ז, אפילו לעתיד לבוא, שאז יהי' החידוש שענין האכילה יהי' ללא טירחא, כמארז"ל¹⁴ "עתידה ארץ

(8) פרשתנו טו, א.

(9) שם, ב.

(10) שם טז, ד ואילך.

(11) ראה רמב"ם הל' שבועות פ"א ה"ז.

פ"ה ה"כ.

(12) הל' דעות רפ"ד.

(13) מלכים"א יט, ח.

(14) שבת ל, ב. וש"נ.

ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת", אבל עדיין יצטרכו לאכול לחם מן הארץ דוקא.

וענין זה התחיל בזמן שאודותיו מסופר בפרשת השבוע — שהרי ביצי"מ נאמר¹⁵ "ויהיו את הבצק אשר הוציאו ממצרים וגו'", ואכלו משירי הבצק עד "חמשה עשר יום לחודש השני לצאתם מארץ מצרים"¹⁶, "שבו ביום כלתה החררה שהוציאו ממצרים . . וירד להם מן בט"ז באייר"¹⁷; ומאז ירד המן במשך ארבעים שנה — לא רק ג' שנים דהוי חזקה¹⁸, אלא "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה"¹⁹, שבהם ניזונו מ"לחם מן השמים" כל בני", לא רק צדיקים, ולא רק בינונים, אלא גם אלו שלמטה מזה (אלא שכיון שלא נטלו מהם את הבחירה, היתה יכולה להיות מציאות שיקנו מזון מתגרי אומות העולם, וממנו היתה פסולת כו', כמסופר בגמרא במסכת יומא²⁰).

וצריך להבין: כיון שבפרשה זו ישנם ענינים נעלים ביותר, כמו שירת הים, וענין המן — מדוע נקראת הפרשה בשם "בשלח"? ועכצ"ל, שבענין ד"בשלח" יש עילוי נעלה יותר הן מענין השירה והן מענין המן.

ג. ויובן בהקדם פירוש תיבת "בשלח" — שתיבה זו לבדה היא שם הפרשה, ללא התיבות שלפניו ושלאחרי:

הפירוש ד"בשלח" ("ארוישיקן") הוא שמשלחים אותו בעל-כרחו, בניגוד לרצונו, וכמ"ש לפנ"ז²¹ "ביד חזקה יגרשם מארצו", "על כרחם של ישראל יגרשם"²².

אך צריך להבין: מדוע היתה היציאה ממצרים "על כרחם של ישראל" — הרי רק מיעוט מבני" לא רצו לצאת ממצרים, ואילו רוב בני" בודאי רצו לצאת ממצרים, שהיתה "אומה קשה"²³ שבה היו בגלות ושעבוד כו'? ובפרט ע"פ דברי רש"י²⁴ שהרשעים שלא היו רוצים לצאת מתו בשלשת ימי אפילה (ולכן נאמר²⁵ "וחמושים יצאו", "מחומשים, אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה"), וא"כ, כל אלו שנשארו, רצו לצאת ממצרים, וא"כ, מה הי' הצורך בענין ד"בשלח פרעה את העם", "על כרחם"?!

21) ס"פ שמות.	15) בא יב, לט.
22) פרש"י עה"פ.	16) פרשתנו טז, א.
23) פרש"י יתרו יח, יו"ד.	17) פרש"י עה"פ.
24) בא יו"ד, כב.	18) ראה ב"ב כח, א ואילך.
25) פרשתנו יג, יח ובפרש"י.	19) שם, לה.
	20) עה, ב.

ועכצ"ל, שבנ"י מצד עצמם רצו אמנם לצאת ממצרים, אלא שנפעל אצלם תוספת רצון, חשק ותענוג לצאת ממצרים, עד כדי כך, שהרצון שהי' אצלם לפנ"ז נחשב כמו "על כרחם".

ד. ובהקדים:

כאשר התחילו המכות, אזי "בטלה עבודה מאבותינו במצרים"²⁶, כך, שגם בהיותם במצרים, כבר לא היו במצב של שעבוד כו'. וכיון שכן, היו יכולים להשאיר במקום ישיבתם — בארץ גושן, שהיתה "טוב ארץ מצרים"²⁷, והיו יכולים לעסוק שם בלימוד התורה, שהרי "מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם כו"²⁸. וא"כ, מאיזה סיבה ירצו לצאת ממצרים!?

אך הענין הוא — שתכלית היציאה ממצרים היא רק בשביל הענין דמ"ת (שאז נפעל גם הענין ד"כנו בחרת"²⁹), כמ"ש³⁰ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"; וכיון שטבעו של יהודי שמצד עצמו נמשך לתומ"צ, לכן רצו בנ"י לצאת ממצרים, "ערות הארץ"³¹ (שזהו היפך ענין התומ"צ), וללכת לקבל את התורה.

— אמנם בתחלה כשמשה בא אל בנ"י ודיבר עמהם אודות יצי"מ, אזי "לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה"³², אבל לאחר שבתלה עבודה מאבותינו, נתעורר אצלם הרצון (שישנו בהם מצד עצמם, אלא שיכול להיות בהעלם) לצאת ממצרים.

אלא שלאח"ז ניתוסף הענין ד"בשלח" — שנפעל אצלם רצון נעלה יותר לצאת ממצרים, עד כדי כך, שהרצון לצאת ממצרים שהי' להם מצד עצמם נחשב כמו "על כרחם".

ה. והענין בזה:

ידוע שישנו אופן העבודה של צדיקים, שעבודתם היא מצד נפש האלקית; אך יש מעלה בעבודה של בעלי תשובה — ולעתיד לבוא תהי' גם אצל צדיקים מעלת התשובה, כמאמר משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא³³ — שענין התשובה בא מצד נפש הבהמית, שעיי"ז דוקא נעשה תוקף הרצון כו'.

(30) שמות ג, יב ובפרש"י. שמו"ר פ"ג, ד. וראה לקו"ש חל"ו ע' 7 ואילך.

(31) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד.

(32) וארא ו, ט.

(33) ראה זח"ג קגג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

(26) ראה ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פ"ה, יט, ובפ"י מהרד"ו (ורש"ש). וראה לקו"ש חט"ז ע' 34 הערה 18.

(27) ויגש מה, יח.

(28) יומא כח, ב.

(29) ראה שו"ע אדה"ז ס"ס ס"ד. וש"נ.

וזוהו כללות ענין ירידת הנשמה בגוף, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא³⁴ — שאע"פ שקודם ירידתה למטה היתה הנשמה במעמד ומצב שעז"נ³⁵ "חי ה' גו' אשר עמדתי לפניו", מ"מ היתה הירידה למטה כדי שהרצון לאלקות יהי' גם מצד נפש הבהמית, וכמ"ש³⁶ "משכני אחריו נרוצה", "נרוצה" לשון רבים, הן נפש האלקית והן נפש הבהמית³⁷, כמ"ש³⁸ "בכל לבבך", "בשני יצריך" (אע"פ שהתחלת העבודה היא באופן ד"משכני", לשון יחיד, וכן לאח"ז "הביאני המלך חדריו"³⁶, לשון יחיד³⁷), כיון שע"ז נעשה רצון חזק יותר מאשר הרצון של נפש האלקית מצד עצמה.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לירידת הנשמה בגוף, כן הוא גם בנוגע לירידה דגלות מצרים — שע"ז נעשה יתרון האור מתוך החושך³⁹, שנעשה תוקף הרצון לאלקות יותר מכמו שהי' לפני"ז, ועד שהרצון שלפנ"ז נחשב כמו ענין של הכרח.

וזוהו גם הביאור במארו"ל⁴⁰ שבמ"ת "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית" — דלכאורה אינו מובן⁴¹: הרי בני" רצו מצד עצמם לקבל את התורה, וכמ"ש⁴² "ויחן שם ישראל נגד ההר", "ויחן" לשון יחיד, שעמדו "כאיש אחד בלב אחד"⁴³ לקבל התורה, וא"כ, למה הוצרך להיות הענין ד"כפה עליהם כו"י? — אך הענין הוא, שבמ"ת המשיך הקב"ה לבני" רצון נעלה ביותר, עד כדי כך, שהרצון שהי' להם מצד עצמם נחשב כמו על כרחם.

וזוהי גם הדגשת הענין ד"בשלח פרעה" — כיון שדוקא ע"י הירידה לגלות מצרים נעשה אצלם תוקף הרצון לאלקות, עוד יותר מאשר לפני"ז, והיינו, שאע"פ שגם לפני"ז הי' כבר הענין ד"וארא .. (אל האבות) בא-ל שד"י"⁴⁴, הנה על זה נאמר למשה רבינו: "לכן אמור לבני ישראל אני הוי"י"⁴⁵, כיון שדוקא ע"י גלות מצרים נעשה הענין דיתרון האור מתוך החושך — יציאה מכל המדידות וההגבלות, כולל גם מדידות והגבלות דקדושה, שזהו"ע מצרים דקדושה.

ו. וההוראה מזה בעבודת האדם:

גם מי שיש לו רצון לעניני קדושה, הנה כל זמן שעבודתו היא במדידה והגבלה, לא הגיע עדיין לתכלית העילוי. — הוא לומד אמנם

(40) שבת פת, א. וש"נ.

(41) ראה גם

(42) יתרו יט, ב.

(43) פרש"י עה"פ. וראה מכילתא שם.

(44) וארא ו, ג (ובפרש"י).

(45) שם, ו.

(34) ע"פ ל' חז"ל — חגיגה ה, ב.

(35) מלכים"א יז, א. ועוד (וראה לקו"ש

חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ).

(36) שה"ש א, ד.

(37) ראה לקו"ת ויקרא ב, סע"ד. ובכ"מ.

(38) ואתחנן ו, ה ובספרי ופרש"י עה"פ.

(39) ע"פ קהלת ב, יג.

"מאה פעמים", אבל אעפ"כ, כיון שזהו טבעו ורגילותו, אינו נקרא "עובד אלקים", ולכן צריך לשנות טבעו ורגילותו וללמוד מאה פעמים ואחד⁴⁶, שע"ז יוצא מהמדידות והגבלות שלו.

וכמו"כ כאשר מתעסקים עם יהודי שמצד עצמו אין לו רצון (גלוי) לעניני תומ"צ, ופועלים אצלו את הרצון לזה — אזי נותנים לו מלמעלה ענין שלמעלה גם מהרצון שלו.

וע"ז מגיע למעלה כזו שהיא נעלית יותר מהגילוי דקריעת ים סוף, ולמעלה יותר מענין המן, ועד למעלה יותר מהמעמד ומצב דלעתיד לבוא שתהי' הנשמה ניזונית מן הגוף⁴⁷, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

ז. יום הש"ק זה, להיותו השבת שלאחרי יו"ד שבט, יש לו שייכות ליו"ד שבט.

ונוסף על השייכות ליו"ד שבט מצד עליית כל ימי השבוע ביום השבת, שענין זה ישנו גם בנוגע לח' וט' שבט — יש שייכות מיוחדת ליו"ד שבט מצד הקביעות של יום הש"ק ביי"ג שבט:

יי"ג שבט הוא יום ההילולא של הרבנית הצדקנית שטערנא שרה, שנוסף על היחוס שלה מצד עצמה, ונוסף על היותה זוגתו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, היתה אמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, והרי "אשה כו' יולדת זכר"⁴⁸, ובמילא יש לזה שייכות מיוחדת ליום ההילולא דיו"ד שבט.

ושייכות זו מודגשת ע"י התורה — כפי שרואים מההמשך דבאתי לגני שכ"ק מו"ח אדמו"ר הו"ל ליום ההילולא שלו, שהמאמר ד"ה היושבת בגנים די"ג שבט, בא בהמשך למאמר דבאתי לגני, ועד כדי כך, שאי אפשר להבין את המאמר ד"ה באתי לגני אא"כ לומדים גם את המאמר היושבת בגנים, ומזה מובן שיש שייכות מיוחדת בין יו"ד שבט ליי"ג שבט.

ויש להוסיף, שהשייכות לענין ההסתלקות היא גם מצד פרשת השבוע — פרשת בשלח:

בשעת ההסתלקות יוצאת הנשמה מההגבלות של הגוף, וכפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התנחומין שבאגה"ק⁴⁹, שאפילו אצל צדיקים שחיהם אינם חיים בשריים אלא חיים רוחניים כו', ישנם הגבלות הגוף (אלא שאינן הגבלות גדולות כו'), משא"כ לאחרי ההסתלקות אין הגבלות הגוף כלל, ואז מקבלים התלמידים מנשמת הצדיק הרבה יותר כו'.

48) ברכות ט, א. וש"נ.

49) סז"ך וביאורו.

46) חגיגה ט, ב. וראה תניא פט"ו.

47) ראה תו"מ סה"מ ניסן ריש ע' קסח.

אב ע' קג. וש"נ.

וזוהו גם הענין ד"בשלח" — כאמור לעיל שאז הגיעו בני לדרגא נעלית יותר, שיצאו מכל ההגבלות.

אך צריך לפעול שכל המעלות שבענין ההסתלקות יהיו באופן ש"עולמך תראה בחיך"⁵⁰, והיינו, שגם כשנמצאים בגוף בעלמא דין יהיו כל המעלות, ועד למעלה של יציאה מכל הגבלות הגוף; וענין זה נעשה ע"י התורה, שפועלת שגם למטה בגוף יהי' הענין ד"עולמך תראה בחיך".

וזוהו הטעם שמצינו אצל צדיקי עולם ונשיאי ישראל, שלא רצו ושללו את ענין ההסתלקות (על יסוד כמה מאמרי רז"ל, ועד כפי שנוגע להלכה למעשה, שפקו"נ דוחה את כל התורה כולה⁵¹) — אף שידעו מעלת ההסתלקות, ואמיתת הענין דעולם האמת, וידעו שבהיותם למטה ישנם הגבלות הגוף וכו' — כיון שכל המעלות שבענין ההסתלקות יכולים להיות גם כשהנשמה מלוכשת בגוף גשמי, באופן ש"עולמך תראה בחיך".

ח. וכיון שיום הש"ק זה קשור עם יו"ד שבט, הנה כאן המקום להשלים הענינים שדובר אודותם בהתוועדות דיו"ד שבט, כולל גם ענינים שעוררו אודותם⁵².

המשך ה"הדרן" — נכלל בשיחת יו"ד שבט ס".

ט. כמו כן שאלו בנוגע להמדובר⁵³ בענין "באתי לגני"⁵⁴, שהעולם הוא בעצם טוב, "גן" של הקב"ה — דלכאורה מפורש בתניא⁵⁵ בשם הע"ח⁵⁶ ש"עוה"ז הוא "עולם הקליפות וסטרא אחרא"?

ובכן: ענין זה שהעולם מצד עצמו הוא טוב — הרי מקרא מלא דיבר הכתוב⁵⁷: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"!

ויתירה מזה: בפירושו "טוב מאד" אמרו רז"ל⁵⁸ שקאי על יצר הרע. והיינו, שגם לאחרי שנברא יצה"ר בעולם, ולאחרי חטא עה"ד — שהי' בשעה העשירית⁵⁹ — הנה בכניסת השבת, ש"נכנס בו כחוט השערה"⁶⁰, נאמר

(50) ברכות יז, סע"א.

התעכב אף א' על זה!

(53) שיחת יו"ד שבט ס"ב ואילך (לעיל ע' (...).

(51) ולא רק בשביל המשך עבודתו ולאח"י, "כדי שישמור שבתות הרבה" (יומא

(54) שה"ש ה, א.

פה, ריש ע"ב), שהרי המדובר הוא גם בנוגע לצדיק גמור שהגיע לשלימות עבודתו כו'.

(55) פ"ר. פכ"ד.

(52) והוסיף: אלא שמצד זה שמונחים

(56) שמ"ב ספ"ד.

בדקות הענינים, לא מבחינים בענינים גלויים ובולטים ("אויבן-אופיקע") — "קלאַץ-

(57) בראשית א, לא.

קושיות" שנראים לעין; הנני ממתין כבר

(58) ב"ר פ"ט, ז.

שבעים ושתיים שעות שמישהו ישאל קושיא

(59) סנהדרין לח, ב.

פשוטה, ולא דובים ולא יער; עד עתה לא

(60) ב"ר פ"י, ט. הובא בפרש"י בראשית

שם, ב.

"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", וכל זה — עוד לפני שאדה"ר שב בתשובה, שהרי רק בשבת שב אדה"ר בתשובה, כדאיתא במדרש⁶¹ ש"אמר כך היא כחה של תשובה. . . מיד עמד ואמר מזמור שיר ליום השבת". והענין בזה:

גם בתחלת בריאת העולם (קודם החטא) היתה מציאות הקליפות, אבל, ענין זה הי' רק בדוגמת הקליפה ששומרת את הפרי⁶², וכדברי הגמרא⁶³ בנוגע לנחש הקדמוני, ש"שמש גדול כו'". אמנם, ענין החטא הי' היפך הקדושה כו'. ואעפ"כ נאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", כיון שכל האפשרות לענין החטא אינה אלא כדי שיוכל להתהפך ע"י עבודת האדם, כמשל בן המלך והזונה כו'⁶⁴. וזוהי ההתחדשות שפועל יהודי בעולם, שעל ידה "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"⁶⁵:

אם לא היתה כלל מציאות הקליפות והאפשרות לענין החטא כו' — לא הי' כל ענין העבודה שע"ז נעשים "שותף להקב"ה במעשה בראשית"; ולאידך גיסא, אם העולם מצד עצמו הוא סתירה לאלקות — אי אפשר לומר שע"י העבודה נעשים "שותף להקב"ה", שהרי כל הענין נעשה ע"י עבודת האדם, ללא השותפות של הקב"ה.

ועכצ"ל, שהעולם מצד עצמו הוא טוב, כיון שנברא מלכתחילה באופן שגם הענינים הבלתי-רצויים שבו יוכלו להתהפך ע"י עבודת האדם. ולכן, גם כאשר נראה לכתחילה שהעולם סותר ומפריע לאלקות, הנה כאשר רק מתחילים לפעול בעולם, רואים מיד שהעולם אינו מגדל לאלקות, ואדרבה: העולם עצמו עוזר ומסייע בהמשכת האלקות ובהפיכת הענינים הבלתי-רצויים.

וענין זה נעשה ע"י התורה, כמארז"ל⁶⁶ "מאן מלכא רבנן", כיון שהתורה היא בעה"ב על העולם. אבל בשביל זה יש צורך שיהודי יתחיל לעסוק בעבודתו; דורשים ממנו לצרף אצבע קטנה⁶⁷, ובלשון הכתוב⁶⁸: "הרם את מטך", לילך בתוקף כו', ואז יסייע העולם עצמו, כיון שבעצם הוא טוב.

[ולא כמו אלו שכאשר דורשים מהם לפעול משהו לטובת שכונת

65 שבת יו"ד, א. וש"נ.

66 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).

67 ראה קה"ר ושהש"ר בתחלתם.

68 פרשתנו יד, טז.

61 ב"ר ספכ"ב.

62 ראה של"ה יט, ב. יהל אור ע' רח. ועוד.

63 סנהדרין נט, ב.

64 זח"ב קסג, א. הובא בתניא ספ"ט.

ספכ"ט.

"קראון-הייטס"⁶⁹, אומרים, מה כבר יכולים אנו לעשות, וגם אם נעשה משהו לא נוכל לפעול מאומה; צריכים להתחיל לעשות, ומיד כשיתחילו, אזי בדרך ממילא יומשכו כל הענינים⁷⁰].

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה היושבת בגנים.

* * *

יא. בפרשת השבוע⁷¹ נאמר: "ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם", "ויבוא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל וגו'", ומפרש רש"י (על התיבות "ויבוא בין מחנה מצרים"): "משל למהלך בדרך ובנו מהלך לפניו, באו לסטים לשבותו, נטלו מלפניו ונתנו לאחריו, באו זאבים מאחריו, נתנו לפניו, באו לסטים לפניו וזאבים מאחריו, נתנו על זרועו ונלחם בהם, כך ואנכי⁷² תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו".

כאשר לומדים פירוש רש"י זה עם בן חמש למקרא, לומדים זאת בפשטות ("אויף אַ גלאַטן אופן"), מבלי להתעכב ולשאול שאלות כו' — בה בשעה שפירוש רש"י זה אינו מובן כלל⁷³:

(א) מהו הקושי בפסוק שבגללו זקוק רש"י לפירוש, ולא סתם פירוש, אלא פירוש המובן דוקא ע"י אריכות המשל?

(ב) מה הם כל פרטי הענינים שבמשל — כפי שהם בנמשל?

ועל הסדר:

(א) "למהלך בדרך ובנו מהלך לפניו": סדר ההליכה בדרך — אפילו במשל — אינו באופן שבנו מהלך לפניו והוא לאחריו, אלא באופן שהולכים יחדיו, וכפי שכבר למד הבן חמש למקרא מ"ש⁷⁴ "וילכו שניהם יחדיו", ומנא לי' לרש"י שכאן הי' סדר ההליכה באופן ש"בנו מהלך לפניו"? ולכאורה — אדרבה: מפורש בקרא⁷⁵ "וה' הולך לפניו וגו'", היינו, שתחילה הולך האב (הקב"ה) ובנו (בנ"י) הולך לאחריו!?

(74) וירא כב, ר"ח.

(75) פרשתנו יג, כא.

(69) ראה גם

(70) חסר הסיום (המור"ל).

(71) יד, יט"ב.

(72) הושע יא, ג.

(73) בהבא לקמן — נכלל גם המשך

הדברים בשיחת ש"פ משפטים*.

ששאלו כמה שאלות, אבל, כמדובר כמ"פ שמתעכבים על ענינים דקים (י"מ שפאלט אַ האַר"), אבל לא שמים לב ל"קלאַן קשיא"; חכיתי עד היום ואף א' לא נעמד על זה, וגם עתה לא איכפת הדבר לאף א'!

(* בשיחה הנ"ל אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א,

(ב) "באו לסטים לשבותו": הרי מדובר אודות המעמד ומצב של בני"י לאחרי שכבר יצאו ממצרים, כך, שכבר יצאו מהגדר של שבי, ועכשיו רדפו המצריים אחריהם להלחם עמהם, ולכאורה אין זה מתאים למשל ש"באו לסטים לשבותו"?

(ג) "באו לסטים לשבותו נטלו מלפניו ונתנו לאחוריו": הרי מ"ש "וה' הולך לפניהם" (ובני"י לאחוריו) נאמר עוד לפני ש"וירדפו מצרים אחריהם"⁷⁶, ולא כבמשל, שרק כש"באו לסטים לשבותו" — שלכאורה זהו הענין ש"וירדפו מצרים אחריהם" — אזי "נתנו לאחוריו"?!?

(ד) "באו זאבים מאחוריו, נתנו לפניו": משמעות המשל הוא שכאשר "באו זאבים מאחוריו", כבר נסתלקו מלפניו ה"לסטים" ש"באו לשבותו", שבגללם "נתנו לאחוריו", שהרי אם הם נמצאים עדיין, לא הי' יכול ליתנו לפניו, מפני הלסטים; ורק לאח"ז ישנו מצב נוסף, ש"באו לסטים לפניו וזאבים מאחוריו" (שאו לא היתה לו ברירה, ולכן "נתנו על זרועו ונלחם בהם"). ולכאורה, היכן מצינו בנמשל ב' מצבים אלו?

(ה) "נתנו על זרועו": מהו ענינו בנמשל?

ואין לומר שזהו מ"ש"י "ואשא אתכם על כנפי נשרים" — שהרי: (א) פסוק זה נאמר בפ' יתרו, והבן חמש למקרא לא למדו עדיין, (ב) ענין זה נאמר על הנסיעה "מרעמסס סכתה"⁷⁸, שהיתה בזמן אחר, ולא בזמן שאודותיו מדובר בפרשתנו.

(ג) בסיום פירוש רש"י "כך ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו" — הרי נוגע רק הענין ד"קחם על זרועותיו" ("נתנו על זרועו"), ולמה מביא רש"י גם התחלת הפסוק "ואנכי תרגלתי לאפרים"?

(ד) ונוסף לזה יש גם "קלאַץ קשיא":

כל המשל הנ"ל — שיש מצב ש"באו לסטים לפניו וזאבים מאחוריו", שאז מוכרח להיות הענין ד"נתנו על זרועו" — שייך רק אצל בשר ודם, שאינו יכול להיות בשני מקומות ("לפניו" ו"מאחוריו") בבת אחת; ואפילו בשר ודם — אם אינו לבדו, אלא יש עמו עוד שני אנשים, יכול להעמיד אחד לפניו ואחד מאחוריו, ואז לא יצטרך ליתנו על זרועו. ועאכ"כ בנוגע להקב"ה, שבודאי הי' יכול להעמיד מלאך מכל צד. וא"כ, אינו מובן כלל מהו ההכרח בענין ד"קחם על זרועותיו" בנמשל!?

ולכאורה: בהבאת המשל, מחזק רש"י את הקושיא (מהו ההכרח בנמשל בענין ד"קחם על זרועותיו"), במקום לתרצה!

78) בא יב, לו ובפרש"י. פרש"י יתרו שם.

76) שם יד, ט.

77) יתרו יט, ד.

יב. ונוסף על הדיוקים הנ"ל בפירוש רש"י עצמו — יש לדייק גם בהשוואה למקור הדברים במכילתא:

וז"ל המכילתא: "ויסע מלאך האלקים .. משל למה הדבר דומה, לאחד שהי' מהלך בדרך והי' מנהיג את בנו לפניו, באו לסטים לשבותו מלפניו, נטלו מלפניו ונתנו לאחריו, בא הזאב מאחריו, נטלו מאחריו ונתנו מלפניו, באו לסטים מלפניו וזאבים מאחריו, נטלו ונתנו על זרועותיו. התחיל הבן מצטער מפני החמה, פרש עליו אביו בגדו, רעב — האכילו, צמא — השקהו. כך עשה הקב"ה, ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו ולא ידעו כי רפאתים. התחיל הבן מצטער מפני החמה, פרש עליו בגדו, שנאמר⁷⁹ פרש ענן למסך ואש להאיר לילה. הרעיב — האכילו, שנאמר⁸⁰ הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. הצמא — השקהו מים, שנאמר⁸⁰ ויוציא נוזלים מסלע וכו'".

ורש"י משנה מדברי המכילתא כמה פרטים:

(א) במכילתא הובא משל זה מיד בהתחלת הענין: "ויסע מלאך האלקים גו'", ואילו רש"י מביא המשל רק בפסוק שלאח"ז: "ויבוא בין מחנה מצרים". ולכאורה: מזה שרש"י לא הביא המשל מיד בפסוק "ויסע מלאך האלקים", מובן, שבפסוק זה לא קשה מאומה; רש"י מפרש רק הטעם ד"ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם" — "להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים". וא"כ, איזה קושי נתחדש בפסוק "ויבוא בין מחנה מצרים", שבגללו הוצרך רש"י להביא את המשל הנ"ל?

(ב) רש"י לא מביא כל שאר הפרטים שבמשל — "התחיל הבן מצטער מפני החמה, פרש עליו אביו בגדו וכו'".

(ג) רש"י מוסיף ענין שלא נאמר במכילתא: "(נתנו על זרועו) ונלחם בהם".

ולהעיר, שמצד הוספה זו נעשה חילוק גדול בנוגע לזמן המאורע: לפי המכילתא נמצא שהענין ד"קחם על זרועותיו" הי' לפני שה' נלחם במצרים, בעת קרי"ס, ואילו לפי פירוש רש"י שמוסיף (בנוגע ל"נתנו על זרועו") "ונלחם בהם", נמצא, שענין זה הי' בעת קרי"ס.

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים שבפירוש רש"י צריכים להיות באופן המוכרח ומובן ע"פ פשטות הכתובים (שהרי אין לומר שרש"י סמך על השפתי חכמים או גור אר"י וכיו"ב שיפרשו את דבריו), וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

הוספה

א

בי"ה, יום השלושים אחר הסתלקות
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ.

כבוד הנהלת כולל חב"ד בירושלים ת"ו

שלום וברכה!

אאשר קבלת מכתבם מיום ט"ו בשבט בהבעת אבלם ויגונם על הלקח
מאתנו עטרת ראשנו אבינו ונשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.
קשה עדין הכתיבה ומענה על מכתבים בכלל, והכתיבה על ההסתלקות
בפרט, כי מי ינחמנו ובמה נתנחם.

וזאת נחמתנו בעניינינו כי נשמור לעשות ככל אשר הורנו כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ, כל אחד כפי ההוראות שקבל בפרט ממנו או עפ"י ההוראות
הנמצאות במאמריו שיחותיו ומכתביו, לשמור ולהגן על כל המוסדות הק'
שהנחילנו, ובפרט על מוסד כולל חב"ד אשר חיבה יתרה נודעת לו מאת כבוד
קדושת אבותינו נשיאינו זי"ע. וידוע עד כמה מסרו נפשם עליו – מאדמו"ר
הזקן ועד כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ובטח ימשיכו עבודתם הק' כמקודם ועוד
ביתר שאת, הן ידענו דצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי
דהיינו שגם בזה העולם המעשה היום לעשותם אשתכח יתיר כי המעשה גדל
והולך (אגה"ק כ"ז).

בברכת הצלחה בעבודתם בקודש, ותקוה להתבשר טוב בעשיי שהיא
לעילא

מ. שניאורסאהן

א

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח.
כולל חב"ד .. מאדמו"ר הזקן ועד כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה גם אג"ק ח"ד אגרת תתקכא.
ובכ"מ.

דצדיקא דאתפטר .. יתיר מבחיוהי: זח"ג עא, ב.
היום לעשותם: ס"פ ואתחנן (ובפרש"י).
בעשיי' .. לעילא: ראה זהר ח"ג קח, ריש ע"ב. ח"א קטו, א. הובא בלקו"ת פינחס עח, ב.

ב

בי"ה, יום השלשים אחר הסתלקות כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ

ש"ב הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מהורמ"ש שי סלונים

שלום וברכה!

ת"ח בשם כל המשפחה ובשמי עבור מכתבו מי"ב שבט בהבעת אבלו
ויגונו בהלקח מאתנו עטרת ראשנו אבינו ונשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.
קשה עדין הכתיבה ומענה על מכתבים בכלל, והכתיבה ע"ד ההסתלקות
בפרט, כי מי ינחמנו ובמה נתנחם.

אבל מי אתנו יודע בהדי כבשי דרחמנא. והנגלות לנו — אשר כל אחד
ואחת מבני ישראל בכלל, ומגזע אנ"ש והנשיאים בפרט, פעלי דיממא נינהו, ועי"פ
פירוש הצ"צ (הובא בשיחת שמח"ת תרצ"ו), זייער אַרבעט איז — ליכטיג מאַכן.
דרך סלולה ותפקיד גלוי על שכם כל אחד ואחת מאנ"ש ללכת בדרך שהורה
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ באהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, וכל אחד
יש בכחו להוציא שליחותו לפועל, ובפרט אלו שזכות אבותיהם מסייעתם.
כבוד וברכה ובתקוה להתבשר אך טוב,

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ שיחת י"ט כסלו השי"ת, השיחה האחרונה שנאמרה ברבים לפני
ההסתלקות, ובטח יזכה בה את הרבים.

ב

לתוכנה, ראה גם אג"ק ח"ג אגרת תקס. תקסג.
מהורמ"ש שי סלונים: אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"א אגרת ג'תשסג, ובהנסמן בהערות שם.
מי אתנו יודע: ע"פ תהלים עד, ט.
בהדי כבשי דרחמנא: ברכות י, סע"א.
והנגלות לנו: נצבים כט, כה.
פעלי דיממא נינהו: עירובין סה, א.
(הובא בשיחת שמח"ת תרצ"ו): סה"ש תרצ"ו ע' 25. וש"נ.
באהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל: ראה ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת
ישראל ס"ו (ע' תרכז ואילך). וש"נ. וראה גם אג"ק חכ"ט אגרת יא"ו, ובהנסמן בהערות שם.
ח"ל אגרת יא"תמב. ועוד.
שזכות אבותיהם מסייעתם: ראה אבות פ"ב מ"ב.
שיחת י"ט כסלו השי"ת: לקו"ד לקוט לא. נדפס בלקו"ד ח"ד תקלז, א ואילך. סה"ש השי"ת
ע' 382 ואילך.

לעילוי נשמת

מרת שרה בהרה"ח אליהו ז"ל

נלבי"ע י"ז שבט, ה'תשכ"ג

הרה"ח הרה"ת ר' ברוך בהרה"ח ר' צבי הירש ז"ל

נלבי"ע כ"ף תשרי, ה'תשמ"ז

שיפורין

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות בנם וכלתם

הרה"ת ר' צבי הירש וזוגתו מרת גאלדא ומשפחתם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

שיפורין